

kvinnofientlig värld

Siri Hustvedt är en av de mest efterfrågade gästerna på årets bokmässa i Göteborg.
FOTO: ANNA SCHORI/TT

möjliga, det finns inga begränsningar. Ändå funkar det inte så, om alla vore helt fria skulle ingen kunna besluta sig för vad de skulle skriva. Jag tror att det finns starka undermedvetna aspekter och det är lite som att vakendrömma.

... filosofen Søren Kierkegaard.

– "Den lysande världen" är en djupt "kierkegaardsk" bok. Jag har en relation till de här romanfigurerna inte helt olik Kierkegaards relation till sina pseudonymer. Läsaren skulle kastas tillbaka till sig själv och tvingas avgöra vad som är sanningen.

rikare människa av Den lysande världen

nes död, och det konstnärliga erkännande hon mot slutet av sitt liv så febrilt sökte utgör ramberättelsen. Men det är mycket mer med denna bok än så. Hustvedt varvar polyfont utsagor från en mängd personer som omgärdade Harriet, jag räknar till tjugotvå stycken, med utdrag ur hennes privata anteckningsbok där högbildade

filosofiska utvecklingar i fotnotsform samsas med analyser över liv, död, kön, makt, psyke samt det vådliga konstexperiment hon iscensätter. Det är en sanslöst välskriven och mångbottnad akt Hustvedt presenterar, utan tvekan en av hennes bästa romaner hittills.

Efter att Harriet av den initierade och självupphöjda konsteliten alltid betraktats som ointressant bihang åt den store maken och ständigt kämpat i patriarkal motvind, är hon färdig med att vika sig för strukturen. Hon – en storväxt, yvig, passionerad och ofantligt intellektuell person när nu ett ljungande begär efter konstnärlig upprättelse. Men eftersom hennes ålder och kön står i vägen antar hon istället tre manliga alias, tre maskeringar som hon kallar det,

att framföra hennes konst i ett slags estetisk-politisk undersökning över hur någonting mottas beroende på avsändarens kön, och vad som sker med själva verket i sig under en sådan kamouflering.

Harriets konstnärliga identitetsexperiment är ett försök till uppgörelse med myten om det manliga geniet, och genom konstnärerna Anton Tish, Phineas Q. Elridge och Rune genomför hon det. Föga förvånande blir de hyllade alla tre: geniförklarade, uppburna, ikoniserade. Enligt Harriets kalkyl ska hon, efterhand som maskeringarna röjs, slutligen få den respekt och status hon aldrig fått. Men experimentet utvecklas till en vansklig perceptionslek med oväntade vridningar och vändningar där den hon tror sig manipulera

egentligen är den som styr spelet.

Den lysande världen är en oavlatligt välskriven och komplex berättelse och jag alldeles häpnar över hantverket. Hustvedts upptagenhet av identitet, psykoanalys, neuropsykologi, filosofi, litteratur och konst löper genom hela hennes författarskap och inryms även här, och liksom i tidigare verk återvänder hon till Kierkegaard, Husserl, Freud bland andra. Teoretiseringarna är många. Ibland lite för många, ibland blir det för torrt, men trots detta är boken fantastisk och den pekar ut någonting som ständigt är ett aber, fortfarande. Att ta Harriet Burden och Den lysande världen till sitt hjärta innebär helt enkelt att bli en rikare människa.

Helena Lie

När Åsa Ahlander (t v) och Åsa Hörling blåser såpbubblor är det ett högst påtagligt inslag i en föreställning som huvudsakligen förlitar sig på fantasin. I bakgrunden skimtar Oscar Hielm.
FOTO: CLEMENS ALTGÄRD

Zun zun i lek med ljud och rörelser

TEATER

"Zun zun - det låter"

Teater Sagohuset, Lund.

Koreografi & regi: Miguel Azcue och Johanna Jonasson.

Scenografi, kostym: Leif Persson.

Ljus: Mikael Wellershaus.

Aktörer: Åsa Ahlander, Oscar Hielm, Åsa Hörling.

Produktion: Teater Sagohuset i samarbete med Memory Wax.

Premiär 26 september 2014.

När Teater Sagohuset

gör en föreställning för de allra minsta barnen så är den helt ordlös. Med ljud och rörelser skapas ett rum för fantasin. När jag på förmiddagen besöker Sagohuset är det premiär för en publik som består av både barn och vuxna. Men det är till barnen, i åldern 1-3 år, som föreställningen vänder sig.

Det är Miguel Azcue och Johanna Jonasson som koreograferat och regisserat trion Åsa Ahlander, Oscar Hielm och Åsa Hörling. De tre dansarna/skådespelarna agerar hela tiden på ett sådant vis att de har publikkontakt och de lyckas väl med att fånga de yngstas intresse. Oavbrutet händer det spännande saker, även om föreställningen inte bygger på någon historia eller berättelse.

Istället för att gestalta en saga så tas vi i publiken med in i ett rum där kommunikationen sker i form av ljud istället för ord och där osynliga föremål blir gripbara genom gester. Det fungerar alldeles ypperligt och i detta ligger det ett stort mått poesi. Alla föremål är inte osynliga, dock, bland annat förekommer det ett inslag med högst påtagliga såpbubblor som svävar ut över åskådarna.

I en sådan här före-

ställning ligger det nära till hands att förlita sig på instrumentalmusik men Sagohusets trio går en annan väg. De åstadkommer rytmer med händerna och gör ljud som ibland närmar sig sång. I övrigt förekommer det ljudkulisser i form av vindsus och vägsvall. Åsa Ahlander, Oscar Hielm och Åsa Hörling ser hela tiden till hålla den imaginära bollen i rörelse. Riktigt spännande för de minsta blir det när aktörerna härmar olika djur och kommer verkligt nära sin publik.

Även om "Zun Zun - det låter" givetvis är noggrant uttänkt och planerad så förmedlas en här-och-nu-upplevelse där aktörerna tycks improvisera. Det är, tänker jag, en återspeglning av hur det har gått till från början. Leken har improviserats fram och sedan utformats till en serie händelser som sammantagna utgör en helhet. Ur vuxenperspektiv blir det hela en upplevelse av hur det med kreativitet och fantasi går att trola fram upplevelser ur tomta intet. På det viset tror jag att föreställningen "Zun zun - det låter" kan fungera som en inspiration både för småbarnsföräldrar och personer som arbetar med riktigt små barn. Jag kommer osökt att tänka på de tidiga modernister som laborerade med ljud, dadaister som Hugo Ball, men också de italienska futuristerna. Ljudpoesi återkom även hos 60-talets konkretister och har fått en renässans i den postmoderna språkmateriellistiska lyriken. Så vem vet? Kanske kan "Zun zun - det låter" också inspirera vuxna till att leka och skapa med ljud.

Clemens Altgård